

Wilfried Decoo. (2020). *Vreemdetalendidactiek: Van onderzoek naar praktijk*. Gompel&Svacina. Isbn 978 94 6371 236 1, € 34, 353 blz.

Vreemdetalendidactische visie, toegankelijk geschreven en goed onderbouwd

Wilfried Decoo, emeritus hoogleraar taaldidactiek aan de Universiteit Antwerpen, geeft blijk van zijn rijke ervaring met taalvaardigheidsonderwijs en zijn lange praktijk als leergangauteur en vakdidacticus in *Vreemdetalendidactiek: Van onderzoek naar praktijk*, dat zich concentreert op taalvaardigheid. Het gaat niet in op de vernieuwingsbeweging die in Nederland momenteel in de belangstelling staat: de emancipatie van het vreemdetalenonderwijs tot een vak met eigen inhoud, die gezocht wordt op het gebied van cultuur, literatuur en taalbewustzijn.

Systematiek

Decoo is sceptisch ten opzichte van vernieuwingsboodschappen en voorbijgaande trends. Zijn hoofdstuk 1 draagt de titel ‘Methodes komen en gaan’. Met een lezersmisleidingstruc vergelijkt hij de Reform van honderdvijftig jaar geleden met de communicatieve aanpak van een eeuw later. Hij schetst de golfbewegingen in de twintigste eeuw en analyseert het verloop en de duur van de cycli. ‘Methodes in het taalonderwijs volgen dus een soort bioritme, dat ons telkens van te eng worden invalshoeken terug naar de re-

delijkheid en eclecticisme brengt. Soms spreekt men van een “slingerbeweging”, maar de zaak is complexer dan enkel een op en neer gaan tussen twee standpunten’ (p. 63). Decoo ziet als ontwikkeling van de afgelopen twintig jaar de terugkeer naar eclecticisme en naar systematisch opgebouwde leerinhouden, naast experimenteel onderzoek dat bloeit als nooit tevoren maar nog te weinig de beleidsmakers, auteurs van leermaterialen en leraren bereikt (p. 66).

Die terugkeer naar systematisch opgebouwde leerinhouden lijkt mij nog een beetje wensdenken, mede ingegeven door Decoo's eigen, zorgvuldige werkwijze als leergangauteur (cf. Decoo, 2011). Hij focust extra scherp op woordenschat als cruciaal element bij het leren van een vreemde taal. Essentieel is daarbij de selectie en verdeling van te leren woorden. Decoo staat achter het communicatieve einddoel van het vreemdetalenonderwijs, maar is ambivalent over het ERK. Hij erkent het belang ervan, maar wijst erop dat de niveaubeschrijvingen abstract en vaag zijn en tekortschieten als maatstaven voor curriculumconstructie en toetsing. In die behoefte moeten

lijsten met concrete taalmiddelen voorzien, de Reference Level Descriptions (RLD's), zoals *Profile Deutsch*, *Référentiels*, *English Profile*, *Los niveles de referencia – Plan curricular*. Maar de ERK-werkgroep van de Raad van Europa heeft tot dusver geen regels en criteria voor die lijsten willen stellen. De bestaande RLD's lopen daardoor sterk uiteen wat keuzecriteria en aantallen woorden betreft (cf. Decoo, 2012). Toch ziet Decoo het gebruik van dergelijke lijsten door leergangauteurs als een belangrijk middel tot verbetering van effectiviteit en efficiëntie van het vreemdetalenonderwijs.

Rol van de moedertaal

Hoofdstuk 2 is getiteld ‘De moedertaal in de taalklas: een kostbare bondgenoot’. Na een historische schets van de wisselende rollen die de moedertaal in het vreemdetalenonderwijs kreeg en krijgt toebedacht, behandelt Decoo de praktijk van het onderwijs in de vier vaardigheden. Hij geeft per vaardigheid een oefeningsstypologie met voorbeelden. Voor lezen en luisteren is het nauwkeurig vertalen naar de moedertaal ‘de meest valide toetsvorm voor tekstbegrip’. Bij sommige

teksten is het voldoende als de hoofdgedachte of globale gedachtegang er uitgehaald wordt, maar meestal volstaat dat niet: ‘Elke zin verdient het begrepen te worden’ (p. 104). Bij luistervaardigheid betekent dat ‘de snelle, mondelinge vertaling van bepaalde beluisterde zinnen’ (p. 106). Bij spreekvaardigheid gaat het om het ‘flitsend’ (vlot, moeiteloos, geautomatiseerd) vertalen van moedertalige stimuli naar de doeltaal. Ook bij schrijfvaardigheid worden de stimuli in de moedertaal gegeven.

Het lijkt mij wat kort door de bocht om nauwkeurig vertalen tot de ultieme vorm van tekstbegrip te verklaren. Wie een langere, inhoudelijk complexe tekst zin voor zin heeft vertaald, heeft daarmee nog niet bewezen de tekst begrepen te hebben. Hij of zij heeft de vreemdtalige formuleringen vervangen door moedertalige, maar heeft niet per se de hoofdgedachte en de gedachtegang in de greep gekregen. Als het over langere, complexe teksten gaat, is discussie mogelijk over de vraag wat begrijpend lezen precies is. Maar inderdaad, in de beginfase van het vreemdetaalverwervingsproces, dus bij de grootste groep leerlingen, gaat het om overzichtelijke en inhoudelijk eenvoudige teksten. In die groep speelt bij alle vaardigheden de moedertaal nog een belangrijke rol als bemiddelaar tussen het conceptuele denken en de doeltalige vorm. Toch blijft de vraag open op welk niveau begonnen moet worden met snel begrijpend lezen met minimale tussenkomst van de moedertaal.

Decoo neemt een risico. Zijn didactiek kan makkelijk afgedaan worden als een terugval in oude tijden, toen vertalen nog alfa en omega van het vreemdetalenonderwijs was. Maar zijn aanpak is genuanceerd, nuchter, praktisch en goed onderbouwd.

Woordenschat en grammatica

Hoofdstuk 3 ‘Woordenschat: de ware schat’ is een grondige behandeling van de lotgevallen van de woordenlijsten in de *Threshold Level*-publicaties en de RLD's bij het ERK, van de aantallen woorden op de verschillende niveaus en eindtermen, en van de praktijk van het leren en toetsen van woordenschat. Hoofdstuk 4 ‘Wat doet grammatica?’ is minder uitvoerig. De geschiedenis van de grammatica als twistappel wordt geschetst. ‘Sinds de jaren 1990 loopt het aantal studies over impliciet of expliciet grammaticaonderwijs wereldwijd in de vele honderden. Overwegend spreken die zich uit in het voordeel van vormen van expliciete grammatica, aangebracht via deductie of bewuste inductie’ (p. 222–223). Meerdere (tussen)vormen van deductieve en inductieve aanbieding worden helder onderscheiden met praktische voorbeelden. Ook mogelijke vormen en termen worden gedemonstreerd. Een oefeningsstypologie voor de consolidering ontbreekt bij dit onderwerp.

Ordering en leerlijnen komen aan de orde in hoofdstuk 5 met als titel de vraag ‘Het leerboek: onmisbaar, een hulpmiddel, of te mijden?’. Decoo concludeert: ‘Om terug te komen op de initiële vraag (...), dan moet het antwoord naar “onmisbaar” neigen op voorwaarde dat het leerboek aan een aantal criteria beantwoordt’ (p. 257). Op zich ligt het in de verwachting dat hij tot die conclusie komt; hij is immers sinds 1984 actief als leergangauteur voor Frans. Maar hij onderbouwt zijn standpunt stevig door alle denkbare argumenten voor en tegen het gebruik van leergangen op een rij te zetten, ondersteund met verwijzingen naar onderzoeksliteratuur op dat terrein.

Visie

Het slothoofdstuk 6 ‘Kennis versus vaardigheid: wat is hun dynamiek?’ ‘had evengoed het eerste hoofdstuk kunnen zijn’ (p. 20). Het is een samenvatting van Decoo's vreemdetalendidactische visie, goed leesbaar verwoord met onderbouwing. De lezer wordt ingeleid in het onderzoeksveld met toegankelijke verklaringen van de wetenschappelijke termen. In het hele boek komen regelmatig opdrachten voor waarbij de lezer zoekwoorden krijgt om op Google Scholar in te tikken ter oriëntatie in de onderzoeksliteratuur. Het onderwerp toetsing, dat niet systematisch bij elke vaardigheid en deelvaardigheid aan de orde komt, wordt in dit slothoofdstuk uitgediept, zij het dat geen voorbeelden van complete beoordelingsinstrumenten gegeven worden.

Wars van radicale vernieuwingsboodschappen en overstuurde koerswijzigingen grijpt Decoo terug op de constanten in de ontwikkeling van het vreemdetalenonderwijs in schoolse context. Hij deinst niet terug voor het risico om voor conservatief of erger uitgemaakt te worden. In een klimaat waarin ‘vernieuwing’ de norm is, kan zijn boodschap paradoxaal genoeg ook als oproep tot vernieuwing opgevat worden. Het is in elk geval een opvatting die getuigt van een oprecht streven naar een optimale kwaliteit van het schoolse vreemdetalenonderwijs. Die visie heeft hij neergelegd in een toegankelijk geschreven en goed onderbouwde inleiding in de basale vraagstukken van het taalvaardigheidsonderwijs. EK ■

LITERATUUR

- Decoo, W. (2011). *Systemization in foreign language teaching: Monitoring content progression*. Routledge.
Decoo, W. (2012). De Europese pogingen om tot lexicale normen te komen: Welke woordenschat hoort bij welk niveau? *Levende Talen Magazine*, 99(7), 20–24.